

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА БІОЛОГІЇ

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Видова структура орнітоценозів загальнозоологічного
заказника «Згарський»

Студентки групи САБЗ

Галузі знань 0401 Природничі науки

Спеціальності 7.04010201 Біологія*

Косачок Яни Володимирівни

Науковий керівник: доцент кафедри біології,
кандидат біологічних наук Матвійчук О.А.

Розширена шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Голова комісії _____

Члени комісії _____

_____

_____

_____

м. Вінниця – 2016 рік

АНОТАЦІЯ

Досліджено видову структуру орнітоценозів загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський». За даними, зібраними у ході польових досліджень у 2014-2015рр., матеріалами наукових публікацій, фахової літератури встановлено, що на території заповідного об'єкту у різні сезони року перебуває 124 види птахів, які належать до 17 рядів, 42 родин. Встановлено статус перебування птахів на території та ступінь видового багатства різних біотопів, просторово-часова динаміка авіфауни заказника, а саме особливості перерозподілу птахів під час гніздового періоду; визначені щільність населення та біомаса птахів у водно-болотних, лучно-пасовищних та лісових ландшафтах заказника. Встановлені види птахів, які є регіонально рідкісними, або включені до додатків міжнародних охоронних конвенцій. Виявлені домінуючі аспекти антропогенного впливу на екосистему заказника. Одержані результати можуть бути використані при викладанні шкільного курсу біології, для моніторингу стану орнітофауни загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський», підготовки наукового обґрунтування для підвищення його охоронного статусу. За даними роботи можливе визначення видів, що потребують охорони на його території.

79 с., бібліографія – 70 джерел, таблиць – 6, рисунків – 5, додатків – 2.

Ключові слова: орнітоценоз – заказник «Згарський» – видовий склад – щільність населення – біомаса – видове багатство – антропогенний вплив – охорона птахів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Огляд літератури	7
РОЗДІЛ 2. Природнича характеристика Вінницької області	15
2.1. Рельєф Вінницької області	15
2.2. Кліматичні умови Вінниччини	17
2.3. Поверхневі води Вінницької області	21
2.4. Ґрунтовий покрив Вінниччини	26
2.5. Рослинний покрив Вінницької області	28
2.6. Тваринний світ Вінниччини	30
РОЗДІЛ 3. Матеріал і методи досліджень	34
РОЗДІЛ 4. Якісний склад орнітофауни заказника «Згарський»	37
4.1. Видова структура птахів	37
4.2. Екологічні групи орнітофауни	39
4.3. Рідкісні та зникаючі птахи заповідного об'єкту	42
РОЗДІЛ 5. Кількісна характеристика орнітофауни заповідної території	47
5.1. Авіфауна долини Згару	47
5.2. Авіфауна лук і пасовищ	51
5.3. Авіфауна лісу	53
РОЗДІЛ 6. Вплив антропогенного чинника на авіфауну Згарського заказника	56
ВИСНОВКИ	63
ЛІТЕРАТУРА	65
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Швидкі темпи урбанізації у поєднанні з розвитком аграрного сектору економіки Вінниччини зумовлюють невпинне скорочення площ, зайнятих природними біогеоценозами у межах області. Антропогенна трансформація призводить до збідніння природних екосистем, заміщення аборигенних фітоценозів культурними, що, поза всяким сумнівом, тягне за собою деградацію фауни лісостепових ландшафтів Східного Поділля.

Ефективним кроком у напрямку збереження біологічного різноманіття є створення мережі заповідних територій вищого рангу: природних та біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, що узгоджується з Регіональною програмою екологічної мережі Вінницької області на 2004-2015 роки та законом України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки». Однак, наразі Вінниччина належить до низки областей України, на чий території не створено жодного природного, або біосферного заповідника.

Беручи до уваги високий ступінь господарського освоєння Поділля, говорити про повне заповідання можна лише на рекультивованих землях, або територіях, малоприсаєднаних для господарського використання. Такими землями є заболочені прибережні ділянки та акваторія р. Згар, які наразі знаходяться під охороною в межах загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський».

Його територія являє собою унікальне поєднання типових для Східного Поділля водно-болотних ландшафтів у природному річищі р. Згар, заплавних лук із різним ступенем зволоження, заболочених вільшаників, потужних очеретяно-рогозових масивів по узбережжях ставів та покинутих торфових кар'єрів.

На площі понад 3 тис. га, яку займає нині заказник «Згарський» підтримується існування лучних та водно-болотних фітоценозів, що відзначаються багатим видовим різноманіттям і відіграють неоціненну роль у

збереженні типових аквально-ландшафтних ландшафтів рівнинних рік Поділля.

Висока мозаїчність структури території створюють передумови для розмноження багатьох аборигенних видів хребетних і безхребетних тварин. Неможливо переоцінити роль прибережних екосистем та водойм даного заповідного об'єкту в житті водоплавних та навколоводних птахів, як гніздових та осілих, так і мігруючих, оскільки заказник є однією з ключових територій Галицько-Слобожанського природного широтного коридору.

Подолання цілої низки проблем задля збереження унікального комплексу водно-болотних ландшафтів Поділля, його флори і фауни вбачається лише у посиленні охоронного режиму на території загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський».

Одним із перших етапів таких робіт має стати достеменно вивчення фауни і, передусім, її орнітокомпоненту.

Актуальність теми: Орнітофауна Згарського заказника вивчена у загальних рисах, однак дані про чисельність різних видів птахів, що населяють дану територію наразі відсутні.

Мета роботи: вивчення видової структури, екологічних груп птахів території заказника, щільності їх населення та біомаси, а також особливостей сезонної структури орнітофауни заплави р. Згар.

Встановлення означених вище параметрів орнітоценозів заказника «Згарський» дає можливість здійснювати моніторинг стану їх популяцій, прогнозувати зміни у їх структурі з огляду на зміну екологічного стану та антропогенного навантаження на біоценози.

Завдання роботи:

1. Встановити видову структуру орнітоценозів основних типів ландшафтів заказника «Згарський».
2. Визначити представленість різних екологічних груп птахів в межах дослідженої території.
3. З'ясувати характер топічних зв'язків птахів заказника.
4. Визначити щільність населення та біомасу орнітофауни в основних

типах біотопів.

5. Встановити характер та різноманітність топічних зв'язків птахів заказника «Згарський».

6. Дослідити основні проблеми орнітонаселення території.

Об'єкт досліджень – процеси формування та функціонування орніто-комплексів в межах загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський».

Предмет досліджень – еколого-фауністична характеристика орніто-комплексів в межах загальнозоологічного заказника загальнодержавного значення «Згарський».

Матеріали досліджень можуть бути використані в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах при вивченні окремих тем практичного і теоретичного курсів біології, зоології, загальної екології, охорони природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башта А-Т.В. Антропогенна трансформація орнітокомплексів Сколівських Бескидів: дис. ... кандидата біол. наук: 03.00.16 / Башта Андрій-Тарас Вікторович. – Л., 2000. – 241с.
2. Бибби К. Методы полевых экспедиционных исследований. Исследования и учеты птиц / Бибби К., Джонс М., Марсен С.; пер. с англ. Е. Лебедева – М.: Союз охраны птиц России, 2000. – 186с.
3. Бурчак-Абрамович М. До орнітофауни північного Поділля (попереднє повідомлення) / М. Бурчак-Абрамович // Збірн. праць зоологічного музею. – 1935. – №14. – С.137-141.
4. Вдовиченко С.М. Тваринний світ / С.М. Вдовиченко, О.А. Матвійчук / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.103-114.
5. Воловик В.М. Поверхневі форми – рельєф / В.М. Воловик / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.36-49.
6. Герхнер В.Ю. Матеріали до вивчення птахів Поділля / В.Ю. Герхнер // Труды Фіз.-Мат. Ц. і д.д. – Т. VI. – Вип. 3. – Київ, 1928. – С. 131-192.
7. Гудина А.Н. Методы учета гнездящихся птиц: Картирование территорий / А.Н. Гудина. – Запорожье: Дикое Поле, 1999. – 242 с.
8. Гузий А.И. Методы учетов птиц в лесах / А.И. Гузий // Обліки птахів: підходи, методика, результати: (матеріали школи по уніфікації методів обліків птахів у заповідниках України, смт. Івано-Франкове, 26-28 квітня 1995 р.). – Львів-Київ, 1997. – С. 18–48.
9. Гулай В.І. Деякі особливості сезонних міграцій водно-болотних мисливських птахів у верхів'ях Південного Бугу / В.І. Гулай // Орнітофауна західних областей України та проблеми її охорони. – Луцьк, 1990. – С. 126-128.
10. Гулай В.І. До екології розмноження чайки та бекаса у верхів'ях

Південного Бугу / В.І. Гулай // Орнітофауна західних областей України та проблеми її охорони. – Луцьк, 1990. – С. 17-18.

11. Гулай В.І. Зимівлі навколводних птахів на Хмельниччині / В.І. Гулай // Матеріали 1-ї конференції молодих орнітологів України, 4–6 бер. 1994 р. – Чернівці, 1994. – С. 119-120.

12. Гулай В.І. Птахи Хмельницької області (фауністична характеристика) / Гулай В.І., Матвеев М.Д., Новак В.О. – Кам'янець-Подільський, 1996. – 31с.

13. Гулай В.И. К популяционной экологии некоторых водоплавающих и болотных птиц Подолии / В.И. Гулай // Матер. VI-й Всесоюзн. орнитол. конф. – Ч.2. – М., 1974 – С. 257-258.

14. Гулай В.И. Колонии крачек в верховьях Южного Буга / В.И. Гулай // Колониальные гнездовья околводных птиц и их охрана / В.И. Гулай – М., 1975. – С.68.

15. Гулай В.И. Структура популяций и численность водоплавающих и болотных охотничьих птиц верховья Южного Буга / В.И. Гулай // Вестник зоологии. – 1975. – № 6. – С. 69–72.

16. Гулай В.И. Экологическая характеристика водно-болотных охотничьих птиц западной Лесостепи Украины: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. биол. наук: спец. 03.00.16 – экология / В.И. Гулай. – Днепропетровск, 1980. – 23с.

17. Денисик Г.І. Водні антропогенні ландшафти Поділля / Г.І. Денисик, Г.С. Хаєцький, Л.І. Стефанков. – Вінниця: ПП «Видавництво «Теза», 2007. – 216с.

18. Дєдов О.В. Ґрунтовий покрив. Земельні ресурси / О.В. Дєдов, Л.І. Стефанков / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.81-93.

19. Дєдов О.В. Рослинний покрив / О.В. Дєдов, Л.І. Стефанков / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.94-102.

20. Колякина Н.Н. Специфика городской орнитофауны / Н.Н. Колякина // Поволж. экол. вестн. – 2005. – № 11. – С. 275–279.

21. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (Вашингтон, 1973 р.) / [упорядкув. В.Г. Домашлінець]. – К.: Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, 1999. – 84 с.
22. Кузнецова Д.В. Пространственная структура населения птиц техногенных ландшафтов Южного Прибайкалья / Д.В. Кузнецова, В.О. Саловаров // Сиб. экол. журнал. – 2006. – № 4. – С. 527–533.
23. Любущенко С.Ю. Колоніальні навколородні птахи Вінницької області та їх охорона / С.Ю. Любущенко // Тези доповідей VII Вінницької обласної краєзн. конф. – Вінниця, 1989. – С. 50–51.
24. Любущенко С.Ю. Чайки и крачки в Винницкой области / С.Ю. Любущенко, В.Г. Табачишин // Матер. II конф. молодых орнитологов Украины. – Чернівці, 1996. – С. 108–112.
25. Матвеев М.Д. Орнітофауна Східного Поділля / М.Д. Матвеев // Пріоритети орнітологічних досліджень: VIII конф. орнітологів заходу України., 10-13 квіт. 2003 р. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 49–56.
26. Матвійчук О.А. Орнітофауна аквально-лісових комплексів середніх міст центральної частини Дністровсько-Дніпровської лісостепової провінції (на прикладі м. Вінниці) / О.А. Матвійчук // Актуальні питання природничо-географічних наук: основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Збірник наукових праць. Вип. 5. – Вінниця, 2003. – С. 95.
27. Матвійчук О.А. Історія вивчення птахів водно-болотних комплексів Верхнього і Середнього Побужжя / О.А. Матвійчук // Сучасні проблеми зоологічної науки: Всеукраїнська наукова конференція «Наукові читання, присвячені 170-річчю заснування кафедри зоології та 100-річчю з дня народження О.Б. Кістяківського», Київ-Канів, 16–18 вересня 2004 р. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – С. 112–113.
28. Матвійчук О.А. Орнітофауністична характеристика водно-болотних комплексів м. Вінниці / О.А. Матвійчук // Молодь, освіта, наука, культура та національна самосвідомість: VII Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 15–16

квітня 2004 р. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – Т.5. – С.72–74.

29. Матвійчук О.А. Орнітофауна водно-болотних комплексів м. Вінниці / О.А. Матвійчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. – 2005 р. – №1–2 (25). – С. 40–44.

30. Матвійчук О.А. Стан популяцій родини Rallidae у Вінницькій області / О.А. Матвійчук // Психолого-педагогічні засади природничо-географічної та економічної освіти: досвід, проблеми, перспективи: Всеукраїнська наук.-практ. конф., Вінниця 29–30 вересня 2005 р. – Вінниця, 2005. – С. 84–85.

31. Матвійчук О.А. Сучасний стан і проблеми охорони авіфауни Вінницької області / О.А. Матвійчук // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Збірник наукових праць ВДПУ. – 2006. – Вип. 3. – С.90–91.

32. Матвійчук О. Гніздування сірого сорокопуда, *Lanius excubitor* (Laniidae, Passeriformes) у Вінницькій області / О. Матвійчук // Вестн. зоологи – 2009. – №. 43 (4) – С. 340.

33. Матвійчук О.А. Стан популяції денних хижих птахів у Вінницькій області / О.А. Матвійчук // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження. Збірник наукових праць ВДПУ. – 2009. – Вип. 6(11). – С. 111–113.

34. Матвійчук О.А. Видова структура орнітоценозів Верхнього і Середнього Побужжя в умовах антропогенної трансформації екосистем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук: спец. 03.00.16 – екологія / О.А. Матвійчук – Одеса, 2011. – 21 с.

35. Матвійчук О.А. Видова структура орнітоценозів Верхнього і Середнього Побужжя в умовах антропогенної трансформації екосистем: дис. ... кандидата біол. наук: 03.00.16 / Матвійчук Олександр Анатолійович – Одеса, 2011. – 275 с.

36. Матвійчук О.А. Осінне-зимова авіфауна водойм м. Вінниці / О.А. Матвійчук, О.В. Гулеватий // Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи

- дослідження. Збірник наукових праць ВДПУ. – 2008. – Вип. 5(10) – С. 73–75.
37. Матвійчук О.А. Заходи щодо збереження орнітофауни водно-болотних комплексів Східного Поділля / О.А. Матвійчук, А.Б. Пірхал // Еколого-фауністичні особливості водних та наземних екосистем: наук. конф., присвячена 100-річчю від дня народження професора Всеволода Ілліча Здуна, Львів, 12–13 лютого 2008 р. – Львів, 2008. – С. 109–113.
38. Матвійчук О.А. Чисельність та поширення хижих птахів у Вінницькій області / О.А. Матвійчук, А.Б. Пірхал // Новітні дослідження соколоподібних та сов: III Міжн. наук. конф. «Хижі птахи України», Кривий Ріг, 24–25 жовтня 2008 р. – Кривий Ріг, 2008. – С. 235–240.
39. Матвійчук О.А. Авіфауна загальнозоологічного заказника «Згарський» / О.А. Матвійчук, А.Б. Пірхал / Вивчення та збереження біорізноманіття в сучасних умовах: Матеріали заочної Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 180-річчю заснування кафедри зоології. – К., 2014. – С. 44–46.
40. Матвійчук О.А. Колоніальні чаплеві (Ardeidae) Вінницького Побужжя / О.А. Матвійчук, В.В. Серебряков // Питання біоіндикації та екології. – 2008. – Вип. 13. – № 1. – С. 113–119.
41. Матвійчук О.А. Проблеми охорони птахів заповідних територій Вінницької області / О.А. Матвійчук, В.В. Серебряков // Зоологічна наука у сучасному суспільстві: Всеукраїнська наук. конф., присвячена 175-річчю заснування кафедри зоології, Київ-Канів, 15–18 вересня 2009 р. – К.: Фітосоціоцентр, 2009. – С. 279–281.
42. Матвійчук О.А. Орнітофауна Верхнього і Середнього Побужжя / О.А. Матвійчук, В.В. Серебряков. – К.: Фітосоціоцентр, 2010. – 280 с.
43. Матвійчук О.А. Кадастр наземних тетрапод Вінницької області / О.А. Матвійчук, А.Б. Пірхал, В.Ю. Ремінний; за заг. ред. В.Г. Кур'яти. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 436с.
44. Микитюк А.Ю. ІВА програма. Методические рекомендации по организации учета птиц / А.Ю. Микитюк. – К.: Украинское общество охраны птиц, 1997. – 31 с.

45. Микитюк О. ІВА території України: території важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів / Олександр Микитюк. – К.: СофіАРТ, 1999. – 324 с.
46. Новак В.О. Моніторинг загибелі птахів на автошляхах Поділля / В.О. Новак // Заповідна справа в Україні. – 1998. – Т. 4, Вип. 2. – С. 54–55.
47. Новак В.О. Зимова орнітофауна східних районів Поділля / В.О. Новак // Беркут. – 2003. – Т. 12, Вип. 1–2. – С. 14–20.
48. Новак В.О. Нові дані по орнітофауні Поділля / В.О. Новак // Авіфауна України. – 2006. – Вип. 3. – С. 44–46.
49. Новак В.О. Орнітофауна Хмельницької області (фауністична характеристика) / В.О. Новак, Л.М. Новак. – Хмельницький, 1998. – 30 с.
50. Новиков Г.А. Полевые исследования экологии наземных позвоночных животных / Г.А. Новиков. – Л.: Советская наука, 1949. – 602 с.
51. Панасенко Б.Д. Поверхневі води / Б.Д. Панасенко / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.66-80.
52. Півошенко І.М. Кліматичні умови. Пори року / І.М. Півошенко, С.І. Конєва / Географія Вінницької області: Пробний навчальний посібник для середньої школи. – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – С.50-65.
53. Полуда А.М. Распространение и численность серого сорокопуга, *Lanius excubitor* (Aves, Passeriformes), в Украине / А.М. Полуда, Г.Г. Гавришь, И.В. Давиденко // Вестник зоологии. – 2007. – 41, № 4. – С. 369–375.
54. Портенко Л.А. Очерк фауны птиц Подольской губернии / Л.А. Портенко // Бюл. Моск. о-ва испыт. природы. Секция биологов. – 1928. – №XXXVII. – Ч. I. – С. 92–198.
55. Равкин Ю.С. К методике учета птиц лесных ландшафтов во внегнездовое время / Ю.С. Равкин, Б.П. Доброхотов // Организация и методы учета птиц и вредных грызунов. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – С. 130–136.
56. Рогачева Э.В. Методы учета численности мелких воробьиных птиц / Э.В. Рогачева // Организация и методы учета птиц и вредных грызунов. – М.:

Изд-во АН СССР, 1963. – С. 117–129.

57. Серебряков В.В. Попередня оцінка стану орнітоценозів антропогенних ландшафтів Верхнього Побужжя у гніздовий період / В.В. Серебряков, О.А. Матвійчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. – 2006. – № 3 – 4 (30). – С. 94–100.
58. Середнє Побужжя / За ред. Г.І. Денисика. – Вінниця: Гіпаніс, 2002. – 280с.
59. Совгіра С.В. Еколого – географічні особливості басейну річки Згар / С.В. Совгіра, Г.Є. Гончаренко, О.Д. Лаврик // Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2010: Materiały V międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, (Przemyśl, 07–15 stycznia 2010 roku). – Przemyśl: Nauka i studia, 2010. – Vol. 15. – S.37–43.
60. Станкевич О.І. Вплив урбанізації на структурно-функціональні характеристики угруповань птахів (на прикладі м. Ужгорода): дис. ... кандидата біол. наук: 03.00.16 / Станкевич Оксана Ігорівна – Ужгород, 2002. – 210 с.
61. Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотяних птахів / [упорядкув. В.Г. Домашлінець та А.Г. Безусько]. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2001. – 52 с.
62. Фесенко Г.В. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – Київ–Львів, 2002. – 44 с.
63. Фесенко Г.В. Птахи фауни України: польовий визначник / Г.В. Фесенко, А.А. Бокотей. – К., 2002. – 416 с.
64. Храневич В. Нарис фауни Поділля. Ч. 1. Ссавці та птахи / Василь Храневич. – Вінниця, 1925. – 121 с.
65. Храневич В. Птахи Поділля. Огляд систематичний / Василь Храневич. – Вінниця, 1925. – 66 с.
66. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
67. Шарлемань М.В. Зоогеографія УРСР: Матеріали до вивчення географічного поширення наземних хребетних УРСР / М.В. Шарлемань. – К.:

Вид-во АН УРСР, 1936. – 233 с.

68. Штегман Б.К. Основы орнитогеографического деления Палеарктики / Штегман Б.К. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1938. – 157 с.

69. Щёголев В.И. Количественный учет птиц в лесной зоне / В.И. Щёголев // Методики исследования продуктивности и структуры видов птиц в пределах их ареалов. – Ч.1. – Вильнюс: Мокслас, 1977. – С. 95–102.

70. Jonsson L. Ptaki Europy i obszaru Sroziemnomorskiego / L. Jonsson – Warszawa: MUSA SA, 1998. – 560 p.

ДОДАТКИ

**Характер перебування та відносна чисельність птахів
заказника «Згарський»**

№ п/п	Види	Характер перебування виду в межах заказнику	Відносна чисельність виду в межах заказнику
1.	Гагара чорношия <i>Gavia arctica</i>	прольотний	малочисельний
2.	Пірнікоза чорношия <i>Podiceps nigricollis</i>	гніздуєчий	малочисельний
3.	Пірнікоза велика <i>Podiceps cristatus</i>	гніздуєчий	багаточисельний
4.	Баклан великий <i>Phalacrocorax carbo</i>	гніздуєчий	звичайний
5.	Бугай <i>Botaurus stellaris</i>	гніздуєчий	звичайний
6.	Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i>	гніздуєчий	звичайний
7.	Квак <i>Nycticorax nycticorax</i>	гніздуєчий	малочисельний
8.	Чепура велика <i>Egretta alba</i>	гніздуєчий	звичайний
9.	Чепура мала <i>Egretta garzetta</i>	гніздуєчий	рідкісний
10.	Чапля сіра <i>Ardea cinerea</i>	гніздуєчий	багаточисельний
11.	Чапля руда <i>Ardea purpurea</i>	гніздуєчий	звичайний
12.	Лелека білий <i>Ciconia ciconia</i>	гніздуєчий	багаточисельний
13.	Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i>	прольотний	рідкісний
14.	Гуска сіра <i>Anser anser</i>	гніздуєчий	малочисельний
15.	Лебідь-шипун <i>Cygnus olor</i>	гніздуєчий	звичайний
16.	Лебідь-кликун <i>Cygnus cygnus</i>	прольотний	малочисельний
17.	Крижень <i>Anas platyrhynchos</i>	гніздуєчий	багаточисельний
18.	Чирянка мала <i>Anas crecca</i>	прольотний	звичайний
19.	Нерозень <i>Anas strepera</i>	гніздуєчий	малочисельний
20.	Свищ <i>Anas penelope</i>	прольотний	рідкісний
21.	Чирянка велика <i>Anas querquedula</i>	гніздуєчий	звичайний
22.	Широконіска <i>Anas clypeata</i>	прольотний	малочисельний
23.	Попелюх <i>Aythya ferina</i>	гніздуєчий	звичайний
24.	Чернь червонодзьоба <i>Netta rufina</i>	прольотний	рідкісний
25.	Чернь білоока <i>Aythya nyroca</i>	гніздуєчий	рідкісний
26.	Чернь чубата <i>Aythya fuligula</i>	гніздуєчий	малочисельний
27.	Гоголь <i>Vucephala clangula</i>	прольотний	рідкісний
28.	Скопа <i>Pandion haliaetus</i>	прольотний	малочисельний
29.	Шуліка чорний <i>Milvus migrans</i>	гніздуєчий	звичайний
30.	Лунь лучний <i>Circus pygargus</i>	прольотний	малочисельний
31.	Лунь очеретяний <i>Circus aeruginosus</i>	гніздуєчий	багаточисельний
32.	Яструб великий <i>Accipiter gentilis</i>	осілий	звичайний
33.	Яструб малий <i>Accipiter nisus</i>	осілий	звичайний
34.	Зимняк <i>Buteo lagopus</i>	зимуючий	звичайний
35.	Канюк звичайний <i>Buteo buteo</i>	гніздуєчий	багаточисельний

36.	Підорлик малий <i>Aquila pomarina</i>	гніздуєчий	рідкісний
37.	Орлан-білохвіст <i>Haliaeetus albicilla</i>	зимуючий	рідкісний
38.	Підсоколик великий <i>Falco subbuteo</i>	гніздуєчий	малочисельний
39.	Боривітер <i>Falco tinnunculus</i>	гніздуєчий	малочисельний
40.	Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i>	осілий	малочисельний
41.	Перепілка <i>Coturnix coturnix</i>	гніздуєчий	звичайний
42.	Деркач <i>Crex crex</i>	гніздуєчий	звичайний
43.	Курочка водяна <i>Gallinula chloropus</i>	гніздуєчий	звичайний
44.	Лиска <i>Fulica atra</i>	гніздуєчий	багаточисельний
45.	Пісочник малий <i>Charadrius dubius</i>	гніздуєчий	малочисельний
46.	Чайка <i>Vanellus vanellus</i>	гніздуєчий	малочисельний
47.	Коловодник звичайний <i>Tringa totanus</i>	гніздуєчий	рідкісний
48.	Баранець звичайний <i>Gallinago gallinago</i>	гніздуєчий	малочисельний
49.	Грицик великий <i>Limosa limosa</i>	гніздуєчий	рідкісний
50.	Мартин звичайний <i>Larus ridibundus</i>	гніздуєчий	багаточисельний
51.	Мартин жовтоногий <i>Larus cachinnans</i>	гніздуєчий	звичайний
52.	Крячок чорний <i>Chlidonias niger</i>	гніздуєчий	багаточисельний
53.	Крячок білокрилий <i>Chlidonias leucopterus</i>	гніздуєчий	малочисельний
54.	Крячок білощокий <i>Chlidonias hybrida</i>	гніздуєчий	багаточисельний
55.	Крячок річковий <i>Sterna hirundo</i>	гніздуєчий	звичайний
56.	Припутень <i>Columba palumbus</i>	гніздуєчий	звичайний
57.	Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i>	гніздуєчий	звичайний
58.	Зозуля <i>Cuculus canorus</i>	гніздуєчий	звичайний
59.	Сова вухата <i>Asio otus</i>	осілий	звичайний
60.	Сова сіра <i>Strix aluco</i>	осілий	багаточисельний
61.	Серпокрилець чорний <i>Apus apus</i>	гніздуєчий	звичайний
62.	Рибалочка <i>Alcedo atthis</i>	гніздуєчий	багаточисельний
63.	Бджолоїдка звичайна <i>Merops apiaster</i>	гніздуєчий	звичайний
64.	Одуд <i>Upupa epops</i>	гніздуєчий	звичайний
65.	Жовна сива <i>Picus canus</i>	осілий	малочисельний
66.	Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i>	осілий	багаточисельний
67.	Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i>	осілий	багаточисельний
68.	Ластівка берегова <i>Riparia riparia</i>	гніздуєчий	багаточисельний
69.	Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i>	гніздуєчий	багаточисельний
70.	Ластівка міська <i>Delichon urbica</i>	прольотний	звичайний
71.	Посмітюха <i>Galerida cristata</i>	осілий	звичайний
72.	Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i>	гніздуєчий	звичайний
73.	Щеврик польовий <i>Anthus campestris</i>	гніздуєчий	малочисельний
74.	Плиска жовта <i>Motacilla flava</i>	гніздуєчий	звичайний
75.	Плиска жовтоголова <i>Motacilla citreola</i>	гніздуєчий	малочисельний
76.	Плиска біла <i>Motacilla alba</i>	гніздуєчий	звичайний
77.	Сорокопуд терновий <i>Lanius collurio</i>	гніздуєчий	звичайний
78.	Сорокопуд сирій <i>Lanius excubitor</i>	зрідка гніздуєчий, зимуючий	звичайний
79.	Вивільга <i>Oriolus oriolus</i>	гніздуєчий	малочисельний
80.	Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i>	гніздуєчий	масовий
81.	Сойка <i>Garrulus glandarius</i>	осілий	звичайний
82.	Сорока <i>Pica pica</i>	осілий	звичайний
83.	Грак <i>Corvus frugilegus</i>	осілий	багаточисельний
84.	Крук <i>Corvus corax</i>	осілий	звичайний

85.	Омелюх <i>Bombycilla garrulus</i>	зимуючий	звичайний
86.	Волове очко <i>Troglodytes troglodytes</i>	осілий	звичайний
87.	Кобилочка солов'їна <i>Locustella luscinioides</i>	гніздуєчий	звичайний
88.	Кобилочка річкова <i>Locustella fluviatilis</i>	гніздуєчий	звичайний
89.	Очеретянка лучна <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	гніздуєчий	багаточисельний
90.	Очеретянка чагарникова <i>Acrocephalus palustris</i>	гніздуєчий	звичайний
91.	Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	гніздуєчий	багаточисельний
92.	Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i>	гніздуєчий	багаточисельний
93.	Кропив'янка садова <i>Sylvia borin</i>	гніздуєчий	звичайний
94.	Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i>	гніздуєчий	звичайний
95.	Вівчарик-ковалик <i>Phylloscopus collybita</i>	гніздуєчий	багаточисельний
96.	Вівчарик жовтобровий <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	гніздуєчий	звичайний
97.	Золотомушка жовточуба <i>Regulus regulus</i>	зимуючий	звичайний
98.	Трав'янка лучна <i>Saxicola rubetra</i>	гніздуєчий	звичайний
99.	Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i>	гніздуєчий	звичайний
100.	Вільшанака <i>Erithacus rubecula</i>	гніздуєчий	багаточисельний
101.	Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i>	гніздуєчий	звичайний
102.	Синьошийка <i>Luscinia svecica</i>	гніздуєчий	звичайний
103.	Чикотень <i>Turdus pilaris</i>	осілий	багаточисельний
104.	Дрізд чорний <i>Turdus merula</i>	осілий	звичайний
105.	Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i>	гніздуєчий	звичайний
106.	Синиця вусата <i>Panurus biarmicus</i>	осілий	малочисельний
107.	Синиця довгохвоста <i>Aegithalos caudatus</i>	осілий	малочисельний
108.	Ремез <i>Remiz pendulinus</i>	гніздуєчий	малочисельний
109.	Гаїчка болотяна <i>Parus palustris</i>	осілий	багаточисельний
110.	Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i>	осілий	багаточисельний
111.	Синиця велика <i>Parus major</i>	осілий	багаточисельний
112.	Повзик <i>Sitta europaea</i>	осілий	звичайний
113.	Підкоришник <i>Certhia familiaris</i>	осілий	звичайний
114.	Горобець хатній <i>Passer domesticus</i>	осілий	масовий
115.	Горобець польовий <i>Passer montanus</i>	осілий	масовий
116.	Зяблик <i>Fringilla coelebs</i>	гніздуєчий	звичайний
117.	Зеленяк <i>Chloris chloris</i>	осілий	звичайний
118.	Чиж <i>Spinus spinus</i>	зимуючий	звичайний
119.	Щиглик <i>Carduelis carduelis</i>	осілий	звичайний
120.	Чечевиця <i>Carpodacus erythrinus</i>	гніздуєчий	рідкісний
121.	Снігур <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	зимуючий	звичайний
122.	Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	осілий	звичайний
123.	Вівсянка звичайна <i>Emberiza citrinella</i>	осілий	багаточисельний
124.	Вівсянка очеретяна <i>Emberiza schoeniclus</i>	осілий	звичайний

Екологічна характеристика авіфауни заказника «Згарський»

№	Вид	Тип за походженням	Екологічна група за	
			характером живлення	місцем розміщення гнізда
1.	Гагара чорношия <i>Gavia arctica</i>	Сиб.	Гб.	Пл.
2.	Пірникоза велика <i>Podiceps cristatus</i>	Тр.	Гб.	Пл.
3.	Пірникоза чорношия <i>Podiceps nigricollis</i>	Тр.	Гб.	Пл.
4.	Баклан великий <i>Phalacrocorax carbo</i>	Аркт.	Гб.	Кр.
5.	Чепура велика <i>Egretta alba</i>	Євр.	Гб.	Нз.
6.	Чепура мала <i>Egretta garzetta</i>	Срд.	Гб.	Нз.
7.	Чапля сіра <i>Ardea cinerea</i>	Тр.	Гб.	Кр.
8.	Чапля руда <i>Ardea purpurea</i>	Срд.	Гб.	Кр.
9.	Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i>	Євр.	Гб.	Нз.
10.	Бугай <i>Botaurus stellaris</i>	Тр.	Гб.	Нз.
11.	Квак <i>Nycticorax nycticorax</i>	Срд.	Гб.	Нз.
12.	Лелека білий <i>Ciconia ciconia</i>	Євр.	Зм.	Кр.
13.	Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i>	Сиб.	Зм.	Кр.
14.	Гуска сіра <i>Anser anser</i>	Тр.	Ф.	Нз.
15.	Лебідь-шипун <i>Cygnus olor</i>	Євр.	Ф.	Нз.
16.	Лебідь-кликун <i>Cygnus cygnus</i>	Сиб.	Ф.	Нз.
17.	Чирянка велика <i>Anas querquedula</i>	Тр.	Ф.	Нз.
18.	Чирянка мала <i>Anas crecca</i>	Тр.	Ф.	Нз.
19.	Широконоска <i>Anas clypeata</i>	Тр.	Ф.	Нз.
20.	Крижень <i>Anas platyrhynchos</i>	Тр.	Ф.	Нз.
21.	Нерозень <i>Anas strepera</i>	Тр.	Ф.	Нз.
22.	Свищ <i>Anas penelope</i>	Тр.	Ф.	Нз.
23.	Попелюх <i>Aythya ferina</i>	Євр.	Ф.	Нз.
24.	Чернь червонодзьоба <i>Netta rufina</i>	Срд.	Ф.	Нз.
25.	Чернь білоока <i>Aythya nyroca</i>	Євр.	Ф.	Нз.
26.	Чернь чубата <i>Aythya fuligula</i>	Тр.	Ф.	Нз.
27.	Гоголь <i>Vesperphala clangula</i>	Панд.	Ф.	Дупл.
28.	Скопа <i>Pandion haliaetus</i>	Панд.	Х.	Кр.
29.	Шуліка чорний <i>Milvus migrans</i>	Тр.	Х.	Кр.
30.	Лунь лучний <i>Circus pygargus</i>	Євр.	Х.	Нг.
31.	Лунь очеретяний <i>Circus aeruginosus</i>	Євр.	Х.	Нз.
32.	Яструб малий <i>Accipiter nisus</i>	Сиб.	Х.	Кр.
33.	Яструб великий <i>Accipiter gentilis</i>	Сиб.	Х.	Кр.
34.	Зимняк <i>Buteo lagopus</i>	Аркт.	Х.	Кр.
35.	Канюк звичайний <i>Buteo buteo</i>	Сиб.	Х.	Кр.
36.	Підорлик малий <i>Aquila pomarina</i>	Євр.	Х.	Кр.
37.	Орлан-білохвіст <i>Haliaeetus albicilla</i>	Тр.	Х.	Кр.
38.	Підсоколик великий <i>Falco subbuteo</i>	Сиб.	Х.	Кр.
39.	Боривітер звичайний <i>Falco tinnunculus</i>	Євр.	Х.	Кр.
40.	Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i>	Євр.	Ф.	Нз.
41.	Перепілка <i>Coturnix coturnix</i>	Тр.	Ф.	Нз.
42.	Деркач <i>Crex crex</i>	Євр.	Зм.	Нз.

43.	Лиска <i>Fulica atra</i>	Тр.	Гб.	Пл.
44.	Курочка водяна <i>Gallinula chloropus</i>	Євр.	Гб.	Пл.
45.	Пісочник малий <i>Charadrius dubius</i>	Аркт.	Гб.	Нз.
46.	Чайка <i>Vanellus vanellus</i>	Тр.	Гб.	Нз.
47.	Коловодник звичайний <i>Tringa totanus</i>	Аркт.	Гб.	Нз.
48.	Баранець звичайний <i>Gallinago gallinago</i>	Тр.	Гб.	Нз.
49.	Грицик великий <i>Limosa limosa</i>	Тр.	Гб.	Нз.
50.	Мартин звичайний <i>Larus ridibundus</i>	Тр.	Гб.	Нз.
51.	Мартин жовтоногий <i>Larus cachinnans</i>	Срд.	Гб.	Нз.
52.	Крячок білощокий <i>Chlidonias hybrida</i>	Срд.	Гб.	Нз.
53.	Крячок чорний <i>Chlidonias niger</i>	Тр.	Гб.	Нз.
54.	Крячок білокрилий <i>Chlidonias leucopterus</i>	Євр.	Гб.	Нз.
55.	Крячок річковий <i>Sterna hirundo</i>	Тр.	Гб.	Нз.
56.	Припутень <i>Columba palumbus</i>	Євр.	Зм.	Кр.
57.	Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i>	Євр.	Зм.	Кр.
58.	Зозуля <i>Cuculus canorus</i>	Сиб.	Ком.	Гп.
59.	Сова вухата <i>Asio otus</i>	Сиб.	Х.	Кр.
60.	Сова сіра <i>Strix aluco</i>	Євр.	Х.	Кр.
61.	Серпокрилець чорний <i>Apus apus</i>	Євр.	Ком.	Нор.
62.	Одуд <i>Upupa epops</i>	Євр.	Ком.	Нор.
63.	Рибалочка <i>Alcedo atthis</i>	Євр.	Гб.	Нор.
64.	Бджолоїдка звичайна <i>Merops apiaster</i>	Срд.	Ком.	Нор.
65.	Жовна сива <i>Picus canus</i>	Євр.	Ком.	Дупл.
66.	Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i>	Сиб.	Ком.	Дупл.
67.	Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i>	Срд.	Ком.	Дупл.
68.	Ластівка берегова <i>Riparia riparia</i>	Тр.	Ком.	Нор.
69.	Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i>	Тр.	Ком.	Петр.
70.	Ластівка міська <i>Delichon urbica</i>	Тр.	Ком.	Петр.
71.	Посмітюха <i>Galerida cristata</i>	Монг.	Зм.	Нз.
72.	Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i>	Тр.	Зм.	Нз.
73.	Щеврик польовий <i>Anthus campestris</i>	Монг.	Зм.	Нз.
74.	Плиска жовта <i>Motacilla flava</i>	Панд.	Ком.	Нз.
75.	Плиска жовтоголова <i>Motacilla citreola</i>	Тиб.	Ком.	Нз.
76.	Плиска біла <i>Motacilla alba</i>	Тр.	Ком.	Нз.
77.	Сорокопуд терновий <i>Lanius collurio</i>	Тр.	Х.	Кр.
78.	Сорокопуд сирій <i>Lanius excubitor</i>	Срд.	Х.	Кр.
79.	Вивільга <i>Oriolus oriolus</i>	Євр.	Ком.	Кр.
80.	Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i>	Євр.	Ком.	Дупл.
81.	Сойка <i>Garrulus glandarius</i>	Євр.	Зм.	Кр.
82.	Сорока <i>Pica pica</i>	Євр.	Зм.	Кр.
83.	Грак <i>Corvus frugilegus</i>	Євр.	Зм.	Кр.
84.	Крук <i>Corvus corax</i>	Євр.	Зм.	Кр.
85.	Омелюх <i>Bombycilla garrulus</i>	Сиб.	Зм.	Кр.
86.	Волове очко <i>Troglodytes troglodytes</i>	Євр.	Ком.	Кр.
87.	Кобилочка солов'їна <i>Locustella luscinioides</i>	Євр.	Ком.	Очер.
88.	Кобилочка річкова <i>Locustella fluviatilis</i>	Євр.	Ком.	Очер.
89.	Очеретянка лучна <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Євр.	Ком.	Очер.
90.	Очеретянка чагарникова <i>Acrocephalus palustris</i>	Євр.	Ком.	Очер.
91.	Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Срд.	Ком.	Очер.
92.	Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i>	Євр.	Ком.	Кр.

93.	Кропив'янка садова <i>Sylvia borin</i>	Євр.	Ком.	Кр.
94.	Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i>	Срд.	Ком.	Кр.
95.	Вівчарик-ковалик <i>Phylloscopus collybita</i>	Євр.	Ком.	Нз.
96.	Вівчарик жовтобровий <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Євр.	Ком.	Нз.
97.	Золотомушка жовточуба <i>Regulus regulus</i>	Євр.	Ком.	Кр.
98.	Трав'янка лучна <i>Saxicola rubetra</i>	Євр.	Ком.	Нз.
99.	Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i>	Срд.	Ком.	Нз.
100.	Вільшанка <i>Erithacus rubecula</i>	Євр.	Ком.	Кр.
101.	Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i>	Євр.	Ком.	Кр.
102.	Синьошийка <i>Luscinia svecica</i>	Тр.	Ком.	Нз.
103.	Чикотень <i>Turdus pilaris</i>	Сиб.	Ком.	Кр.
104.	Дрізд чорний <i>Turdus merula</i>	Євр.	Ком.	Кр.
105.	Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i>	Євр.	Ком.	Кр.
106.	Синиця вусата <i>Panurus biarmicus</i>	Аркт.	Ком.	Очер.
107.	Синиця довгохвоста <i>Aegithalos caudatus</i>	Сиб.	Ком.	Кр.
108.	Ремез <i>Remiz pendulinus</i>	Євр.	Ком.	Кр.
109.	Гаїчка болотяна <i>Parus palustris</i>	Євр.	Ком.	Дупл.
110.	Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i>	Євр.	Ком.	Дупл.
111.	Синиця велика <i>Parus major</i>	Євр.	Ком.	Дупл.
112.	Повзик <i>Sitta europaea</i>	Сиб.	Ком.	Дупл.
113.	Підкоришник звичайний <i>Certhia familiaris</i>	Тр.	Ком.	Дупл.
114.	Горобець хатній <i>Passer domesticus</i>	Тр.	Зм.	Петр.
115.	Горобець польовий <i>Passer montanus</i>	Тр.	Зм.	Петр.
116.	Зяблик <i>Fringilla coelebs</i>	Євр.	Зм.	Кр.
117.	Зеленяк <i>Chloris chloris</i>	Євр.	Зм.	Кр.
118.	Чиж <i>Spinus spinus</i>	Євр.	Зм.	Кр.
119.	Щиглик <i>Carduelis carduelis</i>	Євр.	Зм.	Кр.
120.	Чечевиця <i>Carpodacus erythrinus</i>	Тр.	Зм.	Кр.
121.	Снігур <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Сиб.	Зм.	Кр.
122.	Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Євр.	Зм.	Кр.
123.	Вівсянка звичайна <i>Emberiza citrinella</i>	Євр.	Зм.	Кр.
124.	Вівсянка очеретяна <i>Emberiza schoeniclus</i>	Тр.	Зм.	Очер.

Умовні позначення:

Тип походження: Євр – європейські; Тр. – транспалеаркти; Сиб. – сибірські; Срд. – середземноморські; Аркт. – арктичні; Панд. – пандеміки; Монг. – монгольські; Тиб – тибетські.

Характер живлення: Ком. – комахи; Гб – гідробіонти; Зм. – змішаний раціон; Х. – хижі; Ф. – фітофаги.

Місце розміщення гнізда: Кр. – крона; Нз. – поверхня землі; Дупл. – дупло; Очер. – стебла очерету; Пл. – плаваючі гнізда; Нор. – нора; Петр. – скелі, будівлі; Гп. – гніздовий паразит.